

ת"פ 3676/04/17 - מדינת ישראל נגד ס.ג.

בית משפט השלום בחדרה

ת"פ 3676-04-17 מדינת ישראל נ' ג'
תיק חיצוני: 131081/2017

בפני	כבוד השופטת רקפת סגל מוהר
מאשימה	מדינת ישראל
נגד	
נאשם	ס.ג.

החלטה

מה דינו של נאשם שנמצא בלתי כשיר לעמוד לדין בשל מצב פסיכוטי המהווה תוצאה של שימוש בסמים?

רקע

1. ביום 3.4.17 הוגש כנגד הנאשם כתב אישום המייחס לו עבירות של התפרצות למקום מגורים וגניבה לפי סעיפים 406(ב) ו- 384 לחוק העונשין, תשל"ז - 1977. על פי עובדות כתב האישום, בתאריך 24.3.17, בין השעות 04:00-08:00 התפרץ הנאשם לביתה של חסנה עותמאן בג'סר א-זרקא וגנב מתוכו פריטי רכוש שונים. בהמשך אותו היום ובעקבות דרישת בניה של הגב' עותמאן כי ישיב את הרכוש שנגנב, השיב להם הנאשם את רוב הפריטים הגנובים, למעט כסף, שיק וטבעת.

2. ביחד עם כתב האישום הוגשה בעניינו של הנאשם בקשה למעצרו עד תום ההליכים.

בהחלטתה מיום 4.4.17 ובהעדר מחלוקת בדבר קיומן של ראיות לכאורה לכך שהנאשם אכן ביצע את העבירות שיוחסו לו בכתב האישום, קבעה כב' השופטת ט' תדמור-זמיר כי אין מדובר במקרה המקים עילת מעצר של מסוכנות ולפיכך הורתה על שחרורו של הנאשם מן המעצר בכפוף לחתימת אמו על ערבות צד ג' בסך של ₪3,000.

3. בישיבת ההקראה הראשונה שהתקיימה בפני ביום 17.5.17 נעניתי לבקשת ב"כ הנאשם והוריתי על הפנייתו של הלה לבדיקה פסיכיאטרית לשם הערכת מצבו הנפשי, הן בשאלת אחריותו למעשיו בעת ביצוע העבירות והן בשאלת כשירותו לעמוד לדין.

4. מחוות הדעת הפסיכיאטרית שנערכה ביום 6.6.17 על ידי הפסיכיאטר ד"ר יעקב נחמקין, מנהל חדר המיון והשהייה בבית החולים "שער מנשה", עלה כי הנאשם יליד 1996, שככל הנראה משתמש בסמים עמוד 1

מסוכנים מאז היותו נער בן 13 שנים, היה מאושפז בעבר מספר פעמים בעקבות מצבים פסיכויים שהתפרצו על רקע השימוש בסמים ולא הצליח להרתם להליך גמילה כלשהו מתחילתו ועד סופו, על אף שהוזר והועמד על הסיכון הגדול הטמון במצבו. עוד צוין באותה חוות דעת כי גם במהלך השנה האחרונה אושפז הנאשם מספר פעמים בכפיה בעקבות "מצבים פסיכויים משניים לשימוש בסמים" וכי בכל אחת מהפעמים הללו ארכו האשפוזים מספר ימים שלאחריהם הוא שוחרר וחזר להשתמש בסמים. בבדיקתו בבית החולים 5 ימים לפני מועד ביצוע העבירות המיוחסות לו בתיק זה, לא התגלו אצל הנאשם סימנים פסיכויים ולפיכך קבע הפסיכיאטר כי הוא **"לא היה שרוי במצב פסיכוי, לא היה מושפע על ידי דחפים חולניים בלתי נשלטים, אך ביצע את העבירות לצורך צריכת סמים בבחירתו החופשית ועם נסיון רב בהשפעת סמים על מצבו הנפשי והתנהגותו"**. משכך נמצא הנאשם כמי שהיה אחראי למעשיו בעת ביצועם. עם זאת, בעת בדיקתו ביום 6.6.17 (כמו גם מספר ימים לאחר ביצוע העבירות - ביום 2.4.17), נמצא הנאשם כמי **"סובל מהפרעה פסיכויית בהגדרה של מצב פסיכוי משני לשימוש, דמוי סכיזופרניה והפרעתו כעת פעילה ותוצאה לשימוש בסמים"**. לכן, נכון למועדים אלה אובחן הנאשם כמי שאינו כשיר לעמוד לדין.

5. בדיון שהתקיים בפניי ביום 21.6.17, בקש ב"כ המאשימה כי אורה לפסיכיאטר להבהיר את חוות דעתו, שכן **"לא ברור אם מדובר בתחלואה כפולה של סכיזופרניה ושימוש בסמים"** והוא הוסיף וטען כי לאור התנודות במצבו הנפשי של הנאשם בהפרשי זמן קצרים כל כך, הרי יכול ונכון למועד אותו דיון הוא כבר לא היה נתון באותו מצב המונע העמדתו לדין.

ב"כ הנאשם טען כי משמעות חוות הדעת היא שהנאשם אינו כשיר לעמוד לדין ולכן יש להורות על הפסקת ההליכים המשפטיים נגדו בתיק זה עד לסיום טיפול הגמילה שהוא מתעתד לעבור בסיוע הוריו ומחלקת הרווחה במקום מגוריו.

בהחלטתי מאותו יום, אשר ניתנה לאחר ששבתי ועיינתי בחוות הדעת הפסיכיאטרית ולא מצאתי מקום להורות לפסיכיאטר שבדק את הנאשם להבהיר את חוות דעתו שכן לטעמי מדובר היה בחוות דעת ברורה דיה אשר לימדה על כך שהנאשם חוזר ונכנס, לאורך שנים, למצבים פסיכויים שהם משניים לשימוש בסמים שהסימפטומים שלהם דומים לאלה של מחלת הסכיזופרניה אם כי הוא אינו לוקה במחלה זו ממש, הוריתי על בדיקתו פעם נוספת. זאת, הן משום שמאז ניתנה ההחלטה האחרונה לאותה עת חלפו כשבועיים והן לנוכח קביעות הפסיכיאטר לפיהן **"המשך השימוש בסמים עלול לגרום בוודאות גבוהה להמשך מצבים פסיכויים והתנהגות מסוכנת של ממש"** ו"הטיפול צריך להיעשות במסגרת מחייבת ואין תובנה והיענות אפסית".

6. בחוות הדעת הנוספת והעדכנית מיום 2.7.17, ציין הפסיכיאטר ד"ר בוריס ראוכברגר, כי בעת בדיקתו של הנאשם ביום 29.6.17 המליצה בפניו הרופאה שבדקה אותו והתרשמה ממצבו הפסיכוי כי יתאשפז, והוא הסכים לכך ומאז נתון באשפוז בשל מצבו אשר לא השתנה מאז. בסיכום חוות דעתו הבהיר הפסיכיאטר כי הוא מאמץ את כלל מסקנותיו של ד"ר נחמקין בנוגע למצבו הנפשי של הנאשם והוסיף: **"כעת הוא עדיין שרוי במצב פסיכוי ולא יכול לעקוב אחר תהליכי משפט... לא יכול לעמוד לדין וזקוק להמשך אשפוז וטיפול"**.

7. לבקשת הפסיכיאטר, התקיים הדיון בפני היום ללא נוכחות הנאשם אשר עקב מצבו הנפשי לא התאפשרה יציאתו אל בית המשפט.

עמדת המאשימה

7. בהתייחסותה למסקנות שפורטו בשתי חוות הדעת הפסיכיאטריות הנ"ל, טענה ב"כ המאשימה כי מדובר בנאשם הלוקה בהפרעה פסיכוטית משנית לשימוש בסמים ולכן הפסיכיאטרים לא ממליצים לאשפוזו במסגרת צו אשפוז כפוי וגם לא על הוצאת צו טיפול מרפאתי כפוי, אלא סבורים כי הטיפול המתאים לו צריך שיינתן במסגרת של הליך גמילה אזרחי. משכך עתרה ב"כ המאשימה לדחיית הדיון בעניינו למשך כחודשיים, הציעה להכניס לתמונה גם את שירות המבחן שיעקוב אחר הליך הגמילה מסמים שמשפחת הנאשם מתכוונת לשלבו בו במסגרת הקהילה והסבירה כי לטעמה לא ניתן להורות על הפסקת ההליכים בעניינו שכן אין מדובר במי שסובל ממחלת נפש או מליקוי שכלי ולכן ממילא גם לא ניתן יהיה לחדש הליכים בבוא העת. לתמיכת עמדתה הפנתה ב"כ המאשימה להחלטת כב' השופט ע' דרויאן בת"פ (ת"א) 55324-06-14 **מדינת ישראל נ' אדגם** ולפסק דינו של בית המשפט העליון ברע"פ 5340/12 **קאדריה ואח' נ' מדינת ישראל**.

טענות ב"כ הנאשם

8. ב"כ הנאשם הדגיש כי שאלת הכשירות העומדת על הפרק היא שאלת כשירותו הדיונית של הנאשם לעמוד לדיון, להבדיל משאלת הכשירות המהותית, וציין כי נכון לעת הזו מונחות בפני בית המשפט שתי חוות דעת בהן נקבע כי מצבו הנפשי של איננו מאפשר לו להבין את ההליך המשפטי המתנהל בעניינו ולכן הוא נמצא כמי שאינו כשיר לעמוד לדיון. משכך, בקש ב"כ הנאשם כי אורה על הפסקת ההליכים בהתאם להוראת סעיף 170 לחוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב) התשמ"ב - 1982 וטען כי בהעדר המלצה למתן צו אשפוז או צו לטיפול מרפאתי, הרי שאין בסיס להוצאת צו שכזה כנגדו.

דיון והכרעה

9. לאחר ששקלתי את טענות הצדדים, נדרשתי לקביעות הפסיכיאטרים שבדקו את הנאשם ובחנתי את הוראות החוק הרבולנטיות והפסקה המתייחסת אליהן, החלטתי להורות על הפסקת ההליכים כנגד הנאשם ואשפוזו בהתאם להוראות סעיפים 170 לחסד"פ

עמוד 3

ו- 15 (א) לחוק טיפול בחולי נפש.

10. סעיף 170 (א) לחוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב) התשמ"ב-1982 קובע כי:

"קבע בית המשפט, לפי סעיף 6(א) לחוק לטיפול בחולי נפש,

התשט"ו-1955, או לפי סעיף 19ב(1) לחוק הסעד (טיפול באנשים

עם מוגבלות שכלית-התפתחותית), התשכ"ט-1969, שנאשם אינו

מסוגל לעמוד בדין, יפסיק את ההליכים נגדו; אולם אם ביקש הסניגור

לברר את אשמתו של הנאשם, יברר בית המשפט את האשמה, ורשאי

הוא לעשות כן אף מיזמתו מטעמים מיוחדים שיירשמו.

סעיף 15 (א) לחוק טיפול בחולי נפש (אשר בא במקום סעיף 6(א)) קובע כדלקמן:

"(א) הועמד נאשם לדין פלילי ובית המשפט סבור, אם על פי ראיות

שהובאו לפניו מטעם אחד מבעלי הדין ואם על פי ראיות שהובאו

לפניו ביזמתו הוא, כי הנאשם אינו מסוגל לעמוד לדין מחמת היותו

חולה, רשאי בית המשפט לצוות שהנאש יאושפז בבית חולים או

יקבל טיפול מרפאתי...".

(א1) לא ייתן בית משפט צו לפי סעיף קטן (א) אלא אם כן נוכח כי

יש ראיות לכאורה כי הנאשם עשה את מעשה העבירה שבו

הואשם בכתב האישום או שעשה מעשה עבירה אחר המבוסס

על אותן עובדות או על עובדות דומות לעובדות שבכתב האישום...

(ג) לא יתן בית משפט צו לפי סעיפים קטנים (א) או (ב) אלא לאחר קבלת

חוות דעת פסיכיאטרית, ולצורך כך יצווה כי הנאשם יובא לבדיקה

פסיכיאטרית...

(ד1)3 (1) בית משפט לא יקבע בצו לפי סעיפים קטנים (א) או (ב) את תקופת

האשפוז או הטיפול המרפאתי, ואולם יורה בצו על תקופת האשפוז

או הטיפול המרפאתי המרבית לפי הוראות פסקאות (2) ו-(3) (להלן -

תקופת האשפוז או הטיפול המרבית).

(2) תקופת האשפוז או הטיפול המרבית תהיה תקופת המאסר המרבית;...

המונח "חולה" מוגדר בסעיף 1 לחוק טיפול בחולי נפש כ"אדם הסובל ממחלת נפש".

11. עינינו הרואות אם כן, שעל פי לשון החוק וכך גם נקבע בפסיקה, התנאים הקבועים בסעיף

170 לחסד"פ שמפנה אל הוראת סעיף 15(א) לחוק לטיפול בחולי נפש, דהיינו - העדר

היכולת לעמוד לדין והיותו של הנאשם חולה, הם תנאים מצטברים אשר לא התקיימות של

אחד מהם לא ניתן להפסיק את ההליכים מחמת אי כשירות דיונית - ר' רע"פ 2111/93

אבנרי נ' מדינת ישראל וע"פ 3230/05 גולה נ' מדינת ישראל.

12. בשתי חוות הדעת הפסיכיאטריות שניתנו בעניינו של הנאשם במקרה זה בעת האחרונה

נקבע כי הוא "שרוי במצב פסיכוטי חריף ואינו יכול לעמוד לדין" (ר' בחוות הדעת

מיום 6.6.17) וכי הוא "עדיין שרוי במצב פסיכוטי ולא יכול לעקוב אחר תהליכי משפט,

לתקשר בצורה יעילה עם עו"ד שלו ושאר המשתתפים בדיונים בבית המשפט" (ר' בחוות

הדעת מיום 2.7.17). מכיוון שכך, הנני קובעת כי התנאי הראשון של העדר יכולת לעמוד

לדין, מתקיים.

13. ומה באשר לסיבה שבעטייה הנאשם איננו מסוגל לעמוד לדין? האם יש לראות בו "חולה"?

ברע"פ 6382/11 קאדריה נ' מדינת ישראל, בו נדונה שאלת הכשירות המהותית (ולא

הדיונית כמו במקרה שלפני), הפנה בית המשפט העליון אל עמדת כב' השופטת ע' ארבל

בע"פ 5266/05 זלנצקי נ' מדינת ישראל אשר סברה כי "...אין בדברים כדי לוותר על

הדרישה לקיומה של מחלת נפש כתנאי מוקדם לכניסתו של אדם בגדר הסייג בסעיף 34n

(לחוק העונשין - ר.ס.מ) ואף אין בה כדי להקל מעוצמת הדרישה. כל שיש בדברים הוא לכלול בגדר המונח גם ליקויים אשר באופן מסורתי לא סווגו כמחלות נפש מסיבות שונות, אף אופי תסמיניהם ועוצמתם מעידים על היותם פסיכוטיים".

גם בע"פ 8653/10 פלונית נ' מדינת ישראל קבע בית המשפט העליון כי "עם התרופפות הדיכטומיה בין מחלות וליקויים שנהוג היה לסווגן בספרות בפסיכיאטרית כ"מחלות נפש" לבין אחרים שלא ניתן היה לתייגם ככאלה בספרות זו... לבש המבחן הננקט לשם קביעת קיומה של מחלת נפש, אופי פונקציונלי אשר שם את הדגש על מהות התסמינים המופיעים בעטיו של ליקוי ספציפי ולא על הקטגוריה הרפואית שתחתיה הוא חוסה מלכתחילה".

על רקע קביעות אלה, שבים בתי המשפט השונים ומציינים כי "בחלוף הזמן, נראה כי נקודת הכובד עברה מבחינת סיווגו הפסיכיאטרי הקלאסי של הליקוי כמחלת נפש לבחינת התסמינים של הליקוי ממנו סובל הנאשם" (ר' למשל ת"פ (ת"א) 34098-12-14 מדינת ישראל נ' גיטין וגם ת"פ (ת"א) 55324-06-14 מדינת ישראל נ' אדגם אליו הפנתה ב"כ המאשימה בטיעוניה).

בת"פ גיטין הנ"ל בו נדון מקרה דומה מאוד לזה שאליו הנני נדרשת כעת, העלה כב' השופט ב' שגיא את השאלה: האם מובנו המשפטי של המוני "מחלת נפש" המצדיק הפסקת הליכים נגד נאשם, זהה למובן המשפטי של המונח שעה שעומדת על הפרק שאלת אחריותו הפלילית? ומסקנתו היתה כי יש להשיב עליה בשלילה - "לאחר שבחנתי את ההיבטים השונים של השאלה האמורה, הגעתי למסקנה כי שעה ששאלת הכשירות הדיונית עומדת על הפרק, ניתן להתספק בהגדרות גמישות ורחבות יותר ל"מחלת נפש" לצורך הפסקת הליכים וזאת בשונה מסיטואציה בה נבחנת טענה לאי שפיות". עיקרי נימוקיו של כב' השופט שגיא היו נעוצים בזכותם של נאשמים להליך הוגן ובעובדה שהמשמעות האמיתית של הפסקת הליכים היא דחיית המשפט ולא סיומו. בהקשר זה ציין בית המשפט כי על פי רוב מצב נפשי שאינו מאפשר ניהול משפט והוא איננו תוצאה של מחלת נפש כהגדרתה בפסיקה, נובע משימוש בסמים - ממש כמו במקרה זה, והוא מהווה מצב זמני.

סיכום

14. אף אנוכי סבורה כי על מנת שלא לפגוע בזכותו של הנאשם להליך הוגן, עלי להתמקד בתנאי המרכזי הקבוע בסעיף 170 לחסד"פ דהיינו בשאלת מסוגלותו לעמוד לדין, להבין את הליכי המשפט ואת בעלי התפקידים בו ולשתף פעולה עם סניגורו, ולפרש את התנאי הנוסף של היותו חולה באופן גמיש ורחב המתיישב עם תכלית החוק.

הנאשם מוכר למערכת הפסיכיאטרית מאז היה נער בן 13 עקב מצב פסיכוטי חריף משני לשימוש בסמים ולאור

הקביעות לפיהן גם כיום (כשהוא בן 21) הוא עדיין מוגדר כמי ש"סובל מהפרעה פסיכוטית משנית לשימוש בסמים" שהיא "דמויית סכיזופרניה", לא מצליח להגמל, אין לו תובנה בהקשר זה ו"היענותו אפסית" (ר' **חוות הדעת מיום 6.6.17**),

אכן, בחוות הדעת הראשונה שהונחה בפני בתיק זה ציין הפסיכיאטר שבדק אותו (ד"ר נחמקין) כי "אין לו ספק שהנ"ל זקוק לטיפול פסיכיאטרי וטיפול גמילה מסמים וטיפול צריך להיות במסגרת מחייבת" ואולם בחוות הדעת המאוחרת יותר מיום 2.7.17 קבע הפסיכיאטר ד"ר ראובברגר כי הלה זקוק להמשך האשפוז והטיפול (אליו הוא נכנס בהסכמתו).

16. מפני כל האמור לעיל, דעתי היא כי מדובר במקרה המצדיק את הפסקת ההליכים כעת ולאחר שעיינתי בחוות הדעת הפסיכיאטרית האחרונה אני מחליטה ליתן גם צו אשפוז, והכל בהתאם לסעיפים 170 לחסד"פ ו- 15 (א) ו- (ג) לחוק טיפול בחולי נפש וכך הנני מצווה. תקופת האשפוז תהיה תקופת המאסר המירבית הקבועה לצד העבירות שבכתב האישום, דהיינו 7 שנים. המאשימה תוכל לחדש את ההליכים בתיק זה לכשמצבו הנפשי של הנאשם ישתנה והוא ימצא כמי שמסוגל לעמוד לדין.

המזכירות תשלח ההחלטה לצדדים ולפסיכיאטר המחוזי בדואר רשום ובפקס.

ניתנה היום, ט' תמוז תשע"ז, 3/7/2017, בהעדר הצדדים.